

стратегия на националистическото възвеличаване и европейските армии отново маршируват под знамена, които комунизмът и други форми на интернационализъм бяха превърнали в остарели за няколко поколения. "Етническо прочистване" е лозунг, безсрамно издигнат от виновниците за геноцида в развалините на мултиетническата държава Югославия. Миналото отново стана настояще - този път не като повод за размисъл и покаяние, а като модел за новите конфигурации на насилие. Много цигани от бившия комунистически блок, като разчитат сигналите, изпращани от "новия световен ред", отново поемат по пътищата към някое място, което би им осигурило убежище. Стотици хиляди заливат границите на западноевропейските страни. Мнозина са връщани обратно заедно с други несполучили търсачи на убежище или просто като незаконно пребиваващи. Убежищата са малко и редки. И така, мнозина стоят в готовност по родните си места, като разчитат на древни стратегии за оцеляване и се надяват, че ще дойдат по-добри дни за тях и техните деца.

Бележки

¹ Donald Kenrik and Grattan Puxon, *Sinti und Roma, Die Vernichtung eines Volkes im NS-Staat* (Göttingen: Die Gesellschaft für bedrohte Völker, 1981), 24. Първото издание на тази книга е на английски: *The Destiny of Europe's Gypsies* (London: Chatto-Heinemann-Sussex, 1972).

² Ibid., 45.

³ Традиционната амбивалентност, произтичаща от сблъсъка между романтичния култ към индивидуалната свобода и протестантската етика на тежкия труд и отложеното удовлетворение е отразена в голяма част от литературата, появила се в Европа през XIX в. Едно неотдавнашно проучване на Роланд Скопф на тази литература във връзка с циганите беше наречено "Bürgerfluch und Bürgersehnsucht: Zigeuner im Vorstellungsbild literarische Intelligenz" in Joachim S. Hohmann and Ronald Schopf, *Zigeunerleben: Beiträge zur Sozialgeschichte einer Verfolgung* (Darmstadt: ms edition, 1980).

⁴ Jerzy Ficowski, "Die Vernichtung", in Tilman Zülch, ed., *In*